

**Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä
Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten tarkistus-
pöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Eduskunta on 11 päivänä toukokuuta 1993 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevaksi käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 38.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina alivaliosihteeri Veli Sundbäck, osastopäällikkö Antti Latuli ja toimistopäällikkö Eikka Kosonen ulkoasiainministeriöstä ja apulaisosastopäällikkö Erkki Virtanen valtiovarainministeriöstä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) niiden jäsenvaltioiden kuin Sveitsin valaliiton (Sveitsi) sekä Euroopan talousyhteisön (ETY) ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön sekä niiden jäsenvaltioiden välisen pöytäkirjan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) arkistamisesta sekä muiden EFTA-valtioiden kuin Sveitsin välisen pöytäkirjan valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen tarkistamisesta ja niiden välisen pöytäkirjan EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehdyn sopimuksen tarkistamisesta.

Pöytäkirjojen tavoitteena on saattaa ETA-sopimus, valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehty EFTA-valtioiden sopimus sekä EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehty sopimus voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993. Pöytäkirjat sisältävät Sveitsiä koskevin osin ETA-sopimuksen pääsopimusta, pöytäkirjoja ja liitteitä sekä valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen ja EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehdyn sopimuksen tekniset arkistukset.

ETA-sopimus ja sitä koskeva tarkistuspöytäkirja tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993, jos kaikki sopimuspuolet Liechtensteinin tuhtinaskuntaa (Liechtenstein) lukuun ottamat-

ta ovat tallettaneet ratifioimis- ja hyväksymiskirjansa ennen mainittua päivää. Mainitun päivän jälkeen voimaantulopäivä on viimeistä tallettamista seuraavan kuukauden ensimmäinen päivä. Jos tallettaminen tehdään myöhemmin kuin 15 päivää ennen seuraavan kuukauden alkua, voimaantulopäivä on tallettamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäinen päivä. Liechtensteinin osalta ETA-sopimus ja sen tarkistamista koskeva pöytäkirja tulevat voimaan ETAn neuvoston määräämänä päivänä Liechtensteinin talletettua ETA-sopimusta ja pöytäkirjaa koskevan ratifioimiskirjansa.

Valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehty EFTA-valtioiden sopimus ja sen tarkistamista koskeva pöytäkirja sekä vastaavasti EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehty sopimus ja sen tarkistamista koskeva pöytäkirja tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993, jos ETA-sopimus tulee voimaan mainittuna päivänä, edellyttäen, että kaikki pöytäkirjan sopimuspuolet Liechtensteinia lukuun ottamatta ovat tallettaneet sopimusta ja pöytäkirjaa koskevat ratifioimiskirjansa ennen mainittua päivää. Tämän päivän jälkeen sopimukset ja pöytäkirjat tulevat voimaan päivänä, jona ETA-sopimus tulee voimaan tai kun kaikki pöytäkirjan sopimuspuolet Liechtensteinia lukuun ottamatta ovat tallettaneet sopimusta ja pöytäkirjaa koskevan ratifioimiskirjansa, sen mukaan, kumpi näistä päivistä on myöhempi. Liechtensteinin osalta sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan Liechtensteinin talletettua asianomaiset ratifioimiskirjat ja sopimuspuolten päätettyä sopimuksen osalta sopimuksen mukaisesti tehtyjen päätösten soveltamisesta Liechtensteiniin.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain, valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen eräiden määräys-

ten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain sekä EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta. Ehdotetut lait tulisivat voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että lait tulevat voimaan samana päivänä kuin niissä tarkoitettut pöytäkirjat.

Valiokunnan kannanotot

Mietinnössään n:o 16/1992 vp ulkoasiainvaliokunta ehdotti hyväksyttäväksi mm. Euroopan talousalueesta Portossa 2 päivänä toukokuuta 1992 allekirjoitetun sopimuksen todeten, että sopimus vastasi kohtuullisesti niitä tavoitteita, joita eduskunta oli sille asettanut. Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti eduskunta hyväksyi lokakuussa 1992 Euroopan talousalueeseen liittyvät sopimukset ja hallituksen esitykseen n:o 95/1992 vp sisältyneet lakiesitykset.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen oli tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Sveitsin jätettyä 6 päivänä joulukuuta 1992 toimitetun kansanäänestyksensä tuloksen perusteella ratifioimatta ETA-sopimuksen, sopimuspuolet päättivät Sveitsin poisjääntiä koskevan tarkistuspöytäkirjan laatimisesta siten, että sopimus saataisiin mahdollisimman pikaisesti voimaan.

Tarkistuspöytäkirjaa koskevat EFTAn ja EY:n asiantuntijatasen neuvottelut aloitettiin joulukuussa 1992 ja pöytäkirja allekirjoitettiin 17 päivänä maaliskuuta 1993 Brysselissä. Pöytäkirjan tarkoituksena on tarkistaa teknisesti ETA-sopimuksen pääsopimus, pöytäkirjat ja sopimuksen osana olevan Euroopan yhteisöjen liitesäännösten mukautukset sisältävät liitteet Sveitsiä koskevin osin siten, että sopimus on asiallisen ja alueellisen soveltamisalansa osalta sovellettavissa ETA-sopimuksen sopimuspuoleina olevissa EFTA-valtioissa sekä Euroopan talousyhteisössä, Euroopan hiili- ja teräsyhteisössä ja niiden jäsenvaltioissa. Pöytäkirja sisältää lisäksi määräykset erillisestä voimaantulomenetelmästä Liechtensteinin osalta.

Tarkistuspöytäkirjan allekirjoituksen yhteydessä allekirjoitettiin myös Euroopan talousyhteisön ja Suomen välinen kirjeenvaihtona tehty, tiettyjen maatalouden järjestelyjen väliaikaista soveltamista koskeva kahdenvälinen sopimus (HE 15). Sopimuksella aikaistettiin EFTA-valtioiden EY:n kanssa solmimien kahdenvälisten

maataloussopimusten voimaantuloa siten, että ne tulivat väliaikaisesti voimaan jo ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa huhtikuun 15 päivästä 1993 lukien.

ETA-sopimuksesta aiheutuvat valtion menot tulevat hallituksen esityksessä n:o 95/1992 vp tehdystä arviosta nousemaan ETA-sopimuksen 38 pöytäkirjaan liittyvän rahoitusjärjestelmää koskevan ratkaisun vuoksi. Suomen maksu-osuuden arvioidaan nousevan maksujärjestelmän täytäntöönpanon ensimmäisinä viitenä vuotena noin 110 miljoonasta noin 170 miljoonaan markkaan vuodessa. Nousu johtuu pääosin siitä, että ETA-sopimuksen sopimuspuoleina olevat EFTA-valtiot lisäävät rahoitusjärjestelmään maksettavia osuuksiaan Sveitsin ETA-sopimuksen ulkopuolelle jäämisen vuoksi. Arviossa on otettu huomioon myös ecun kurssin kohoaminen Suomen markkaan nähden 5,60 markasta 7,00 markkaan.

Valiokunta ei periaatteessa pidä ETA-sopimuksen rahoitusjärjestelmään tehtyjä tarkistuksia joka suhteessa perusteltuina. ETA-sopimuksen sopimuspuolina olevien EFTA-valtioiden maksuosuuksien lisääminen Sveitsin alkuperäisellä maksuosuudella johtuu lähinnä EY:n tiukentuneista neuvottelutavoitteista, jotka muut EFTA-maat olivat Suomea valmiimpia hyväksymään hintana ETA-sopimuksen pikaisesta voimaansaattamisesta.

Valiokunnan mielestä ETA-sopimus on kuitenkin tässä vaiheessa Suomelle tarpeellinen yhdentymisratkaisu riippumatta siitä, miten Suomen 1 päivänä helmikuuta 1993 aloitetut jäsenyysneuvottelut Euroopan yhteisön kanssa etenevät. ETA-sopimuksella luodaan EY:n ja ETA-sopimuksen osapuolina olevien EFTA-valtioiden välille kattava kauppa- ja talouspoliittinen järjestely, joka varsin pitkälle merkitsee EY:n sisämarkkinoiden toteutumista koko ETA-alueella.

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että ETA-sopimuksen sopimuspuolet tarkistuspöytäkirjoja koskeneiden neuvottelujen aikana ilmoittivat suhtautuvansa myönteisesti Sveitsin mahdolliseen myöhempään osallistumiseen Euroopan talousalueen toteuttamiseen. Tämä päätös on vahvistettu sopimuspuolten yhteisessä ETA-sopimuksen tarkistuspöytäkirjaan liittyvässä julistuksessa.

Asiallisesti Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen välittömästi liittyvien valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen (valvonta-

ja tuomioistuin sopimus) sekä EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehdyn sopimuksen (pysyvää komiteaa koskeva sopimus) tarkistuspöytäkirjat allekirjoitettiin 17 päivänä maaliskuuta 1993 Brysselissä. Pöytäkirjojen tarkoituksena on mukauttaa EFTA-sopimukset Sveitsiä koskevin osin siten, että sopimuksia voidaan soveltaa ETA-sopimuksen sopimuspuolina olevissa EFTAn jäsenvaltioissa. Pöytäkirjat sisältävät lisäksi erilliset määräykset voimaantulomenettelystä Liechtensteinin osalta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että em. EFTA-sopimuksiin liittyvää EFTA-valtioiden kesken toukokuussa 1992 tehtyä erillistä sopimusta ETAn parlamentaarisen sekakomitean EFTA-osapuolen paikkajaosta on myös tarkistettu. Tarkistetun sopimuksen mukaan Suomen eduskunta nimeää komiteaan 7 edustajaa, mutta joutuu luopumaan yhdestä edustajapaikasta siinä vaiheessa kun Liechtenstein ratifioi ETA-sopimuksen.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja edellä esitetyn perusteella valiokunta pitää sopimusta ja hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia perusteltuina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi ne Brysselissä 17 päivänä maaliskuuta 1993 Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Itävallan tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan sekä Euroopan talousyhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön, Belgian kuningaskunnan, Tanskan kunin-

gaskunnan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Portugalin tasavallan ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen tarkistamista koskevan pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen;

että Eduskunta hyväksyisi ne Brysselissä 17 päivänä maaliskuuta 1993 Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Itävallan tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan välisen valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen tarkistamista koskevan pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen;

että Eduskunta hyväksyisi ne Brysselissä 17 päivänä maaliskuuta 1993 Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Itävallan tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan välisen EFTA-valtioiden pysyvästä komiteasta tehdyn sopimuksen tarkistamista koskevan pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset muutattomina.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Aittoniemi, Haavisto, Kemppainen,

Kuuskoski, Kääriäinen, Laurila, Tuomioja ja Zyskowiec sekä varajäsenet Jääteenmäki, Malm ja Moilanen.

Vastalause

Huomioon ottaen voimassa olevat vapaa-kauppasopimuksemme ETA-sopimus ei tuo Suomelle mitään merkittäviä etuja kaupan ja taloudellisen toiminnan aloilla. Sopimuksen neljäs ulottuvuus, ihmisten ja työvoiman vapaa liikkuvuus, tulee tuottamaan suomalaiselle sosiaali- ja perusturvalle suunnattomia rasitteita, jotka jo eduskunnassakin mielletään, mutta ei selkeästi tunnusteta. Paras ratkaisu Suomen osalta olisi, jos ETA-sopimusta ei ratifioitaisi koskaan ja Euroopan yhteisö sortuisi omaan mahdottomuuteensa.

Hallituksen esityksen keskeinen asia on hyväksyttää sopimus, jonka kautta Suomi suostuu vuosittain 60 miljoonan markan summalla mak-

samaan ETA-sopimuksen ulkopuolelle jäävän Sveitsin osuutta ETAn koheesiorahastoon, jonka kautta tuetaan Etelä-Euroopan ns. köyhien maiden taloutta. Tätä en voi hyväksyä myöskään siitä syystä, että tilannetta ovat nuo Etelä-Euroopan maat, mm. Espanja ja Portugali, käyttäneet jatkoneuvotteluissa härskisti hyväkseen tinkimällä yhä suurempia taloudellisia etuja itselleen.

Valiokunnan olisi näin ollen pitänyt ehdottaa hallituksen esityksen hylkäämistä. Tämä olisi saattanut johtaa jopa siihen onnelliseen lopputulokseen, että koko ETA-sopimus olisi jäänyt tulematta voimaan ja Suomikin säilyttänyt itsenäisyytensä.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1993

Sulo Aittoniemi